

МІНІСТЕРСТВО ЗАХИСТУ ДОВКІЛЛЯ
ТА ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА ЕКОЛОГІЧНА АКАДЕМІЯ
ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ТА УПРАВЛІННЯ

ПРИЧОРНОМОРСЬКИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ЕКОНОМІКИ ТА ІННОВАЦІЙ

PUBLISHING HOUSE "BALTIJA PUBLISHING"

**ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА
ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВИЙ РОЗВИТОК:
МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ
ВИМІР**

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

4 грудня 2020 року

Київ
2020

Організаційний комітет:

Бондар О. І. – доктор біологічних наук, професор, член-кор. НААНУ, Заслужений діяч науки і техніки України, ректор Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

Бутрим О. В. – доктор економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач кафедри зеленої економіки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

Галушкіна Т. П. – доктор економічних наук, професор, Заслужений економіст України, міжнародний та національний експерт з питань зеленої економіки, професор кафедри зеленої економіки Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління.

Шапошников К. С. – доктор економічних наук, професор, директор ПУ «Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій».

Inna Stecenko – Baltic International Academy, Latvia.

Olha Prokopenko – Editor in Chief scientific journal «Green, Blue & Digital Economy Journal», Latvia.

Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4 грудня 2020 р.). – Київ : Державна екологічна академія післядипломної освіти та управління, 2020. – 132 с.

ISBN 978-966-992-343-1

У збірнику викладено матеріали доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Зелена економіка та низьковуглецевий розвиток: міжнародний та національний вимір» (4 грудня 2020 року, м. Київ), у яких розглядаються напрями імплементації європейської моделі зеленої економіки та низьковуглецевого розвитку в Україні; стратегічні вектори формування сучасної національної екологічної політики, розвитку еколого-орієнтованого бізнесу та міжнародної взаємодії на шляху зеленого зростання.

338.28:620.9(063)

ЗМІСТ

Бондар О. І., Галушкіна Т. П. ГЛОБАЛЬНІ ТА НАЦІОНАЛЬНІ ДЕТЕРМІНАНТИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ	6
---	---

СЕКЦІЯ 1. НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО РОЗВИТКУ: АДАПТАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ

Галушкіна Т. П., Жемба А. Й., Гривенко В. В. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРИРОДОРЕСУРСНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК СКЛАДОВОЇ «ЗЕЛЕНОГО» ЗРОСТАННЯ	10
--	----

Межова О. В. ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ В УКРАЇНІ.....	14
---	----

Оленич К. В. ГЛОБАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО В ЕКОЛОГІЧНІЙ СФЕРІ.....	17
---	----

Панченко Г. Г. НА ШЛЯХУ ДО ВУГЛЕЦЕВОГО СЛІДУ	22
--	----

Улицький О. А., Сухіна О. М., Антоненко В. М. РАМКОВИЙ КОНЦЕПТ ВАРТІСНОГО ОЦІНЮВАННЯ АСИМІЛЯЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОСИСТЕМ ЯК АКТИВУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	25
--	----

Халавка О. А. МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ СВІТОВОГО ДОСВІДУ ПРОТИДІЇ ЕКОЛОГІЧНИМ ЗАГРОЗАМ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОРОЗВИТКУ В УКРАЇНІ	29
---	----

Чала В. С., Глущенко А. В. РОЗВИТОК ПРОЦЕСУ ЗЕЛЕНОЇ КЛАСТЕРІЗАЦІЇ ЯК ШЛЯХУ ДО ЗБЕРЕЖЕННЯ НАУКОВОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ	33
--	----

Чебаненко Д. И. ПРОБЛЕМА ПЕРИОДА ТРАНСФОРМАЦІИ К НИЗКОУГЛЕРОДНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ	36
--	----

СЕКЦІЯ 2. РОЗВИТОК ГРОМАД, ОРІЄНТОВАНИЙ НА ЗЕЛЕНЕ ЗРОСТАННЯ ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВИЙ РОЗВИТОК

Білокінна І. Д. «ЗЕЛЕНЕ» ЗРОСТАННЯ ЯК МОДЕЛЬ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ТА ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ В АГРАРНІЙ СФЕРІ.....	40
--	----

Грицаєнко М. І. ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ГРОМАДИ НА «ЗЕЛЕНЕ» ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ	43
--	----

Дороніна І. І. РОЗПОДІЛЕНА ГЕНЕРАЦІЯ ЯК СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	47
Патока І. В. ЕКОСИСТЕМНІ АКТИВИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК СКЛАДОВА ЇХ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ.....	50
Табенська О. І. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ НА ВІННИЧЧИНІ.....	53

СЕКЦІЯ 3. ЕКОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА КЛІМАТИЧНА ПОЛІТИКА

Бутрим О. В. ЗНАЧИМІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ, ЗВІТНОСТІ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗЕЛЕНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	57
Бутрим О. В., Отич О. М., Барановська В. Є., Демидюк Ю. С. ПОТЕНЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВОГО РОЗВИТКУ АГРОСФЕРИ В КОНТЕКСТІ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ.....	61
Зіновчук Н. В. АДАПТАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ ДО ГЛОБАЛЬНИХ КЛІМАТИЧНИХ ВИКЛИКІВ	65
Іващенко О. А. ЕКОЛОГІЧНІ ВАЖЕЛІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО МІЖНАРОДНОЇ ПРАКТИКИ	67
Конащук В. Л. ЕКОЛОГІЗАЦІЯ ІНДУСТРІАЛЬНОГО ВИРОБНИЦТВА ЯК СКЛАДОВА ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ	71
Новак Л. В., Павлова О. М. АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ОБМІЛННЯ ШАЦЬКИХ ОЗЕР.....	75
Okhrimenko O. O., Chernukha I. S. DEVELOPMENT OF MECHANISMS FOR INTERNATIONAL TRADE IN EMISSION QUOTAS	78
Резнікова Н. В. КОНСОЛІДАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ «ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ» ЯК ЗАПОРУКА РЕАЛІЗАЦІЇ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ.....	82

СЕКЦІЯ 4. РОЗВИТОК ЗЕЛЕНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Алексєєва О. В. ОРГАНІЧНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО У РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ	87
Безугла Л. С. ФУНКЦІОНУВАННЯ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	90

Вещепура Н. В. ШЛЯХИ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ	93
Йоркіна Н. В., Черняк Є. Б. ЗЕЛЕНИЙ БІЗНЕС В УКРАЇНІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ	97
Колосова М. А. ПРИМЕНЕНИЕ РЕЛЯТИВИСТСКОЙ (ЭКОНОМИКО-СОЦИОНИЧЕСКОЙ) КОНЦЕПЦИИ КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ЦЕННОСТИ «ЗЕЛеноЙ» ЭКОНОМИКИ ДЛЯ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СУБЪЕКТОВ.....	100
Мухін В. С., Захарченко П. В. ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ В ГОТЕЛЬНОМУ БІЗНЕСІ – НА ШЛЯХУ ДО СТАЛОГО РОЗВИТКУ КУРОРТНО-РЕКРЕАЦІЙНИХ ТЕРИТОРІЙ	104
Федченко К. А. «ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ» ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	108
Шпакова Г. В., Шпаков А. В. КАСКАДНЕ РЕСУРСОСПОЖИВАННЯ ЯК АТРИБУТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	110
СЕКЦІЯ 5. МІЖНАРОДНІ ВЕКТОРИ ВЗАЄМОДІЇ: ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ ТА КРАЩИХ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРАКТИК ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ	
Галушкіна Т. П., Костецька К. О., Серницька К. В. УКРАЇНА-ЄС: МІЖНАРОДНА ВЗАЄМОДІЯ НА ШЛЯХУ ЗЕЛЕНОГО ЗРОСТАННЯ	114
Дригола К. В. МІЖНАРОДНІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ.....	118
Павлюк С. І., Кузьома В. В. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ КУРС: МІЖНАРОДНИЙ ВЕКТОР ВЗАЄМОДІЇ	121
Руссиян О. А. ФОРМУВАННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ ЯК ОСНОВА СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	125

Грицаєнко М. І.
*кандидат економічних наук, старший викладач
кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності
Таврійського державного агротехнологічного університету
імені Дмитра Моторного*

ВПЛИВ СОЦІАЛЬНОГО КАПІТАЛУ ГРОМАДИ НА «ЗЕЛЕНЕ» ЗРОСТАННЯ КРАЇНИ

Стратегічним пріоритетом багатьох урядів в останнє десятиліття стала концепція зеленої економіки, яка спрямована на покращення добробуту людей і створення соціальної справедливості при одночасному зниженні екологічних ризиків і дефіциту. Вважаємо, що в пошуку додаткових ресурсів для вирішення основних проблем XXI століття – від урбанізації та нестачі ресурсів до зміни клімату і економічної нестабільності – слід звернути увагу на соціальний капітал громад. Саме він у змозі сприяти забезпеченню імплементації головних концепцій доповіді ООН Довкілля «Пошук шляхів до інклюзивної зеленої економіки», яка була оприлюднена Генеральною Асамблеєю ООН в 2015 році – спільного використання ресурсів, співпраці, солідарності, стійкості та взаємозалежності [1].

В контексті зеленого зростання сьогодні, як ніколи, стає актуальною теза заступника директора ПРООН в Україні Блерта Чела про те, що «підвищення рівня енергоефективності та збільшення частки зеленої енергії в енергобалансі країни є стратегічними завданнями сталого розвитку України» [2, с. 54]. В табл. 1 наведені цільові значення індикаторів доступної та чистої енергії в Україні на період до 2030 р.

Так, до 2030 р. виробництво електроенергії в Україні повинно збільшитися до 182 млрд кВт/год. При цьому технологічні витрати електричної енергії в розподільчих електромережах повинні скоротитися до 9%, втрати тепла в тепломережах – відповідно до 12%. Частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії повинна сягнути 17,1%.

Вважаємо, що вирішенню проблем енергоефективності в тому числі сприятиме адміністративно-територіальна реформа, яка відбувається в Україні, і яка спрямована на надання територіальним громадам більшої фінансової незалежності, а також на ефективніше використання ресурсів, в тому числі енергетичних.

Задля ефективного використання енергетичних ресурсів громади використовують різноманітні енергоефективні заходи, в тому числі з встановлення сучасного освітлення, систем опалення на альтернативних видах палива, енергозберігаючих вікон і дверей, утеплення фасадів і покрівель тощо. Ці заходи дозволяють знизити енергоспоживання, внаслідок чого суттєво заощаджувати кошти місцевого бюджету.

Таблиця 1

Цільові значення індикаторів доступної та чистої енергії в Україні

Індикатори	2015	2020	2025	2030
Виробництво електроенергії, млрд кВт/год	157,7	163,8	178,4	182,0
Технологічні витрати електричної енергії в розподільчих електромережах, %	11,5	11,0	10,0	9,0
Втрати тепла в тепломережах, %	20	18	14	12
Максимальна частка імпорту первинних енергоресурсів (крім ядерного палива) з однієї країни (компанії) в загальному обсязі їх постачання (імпорту), %	40	<15	<12	<12
Частка одного постачальника на ринку ядерного палива, %	>95	<70	<60	<50
Частка енергії, виробленої з відновлюваних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %	4,9	11,0	14,2	17,1
Енергоємність ВВП (витрати первинної енергії на одиницю ВВП), кг н. е. на 1 дол. США за ПКС 2011	0,28	0,20	0,17	0,14

Джерело: складено за даними [2]

З метою стимулювання енергоефективності та енергозбереження в жовтні 2014 р. була запроваджена Урядова програма «теплих кредитів», стан виконання якої наведений у табл. 2.

Таблиця 2

Стан виконання Урядової програми «теплих кредитів» на 25.11.2020 р.

Область	Регіональні програми здешевлення «теплих» кредитів		
	обсяг фінансування програми в 2020 р., тис. грн.	кількість позичальників, що отримали компенсацію, осіб	сума компенсації, тис. грн.
1	2	3	4
Вінницька	-	-	-
Волинська	-	-	-
Дніпропетровська	-	-	-
Донецька	500	174	435,2
Житомирська	4000	648	2113,3
Закарпатська	-	-	-
Запорізька	-	-	-
Івано-Франківська	1200	1	9,1
Київська	-	-	-
Кіровоградська	1000	21	944
Луганська	-	-	-

Продовження Таблиці 2

1	2	3	4
Львівська	18000	2219	7048
Миколаївська	1300	27	1300
Одеська	-	-	-
Полтавська	2000	2748	1997,8
Рівненська	3000	7695	2190
Сумська	519	573	-
Тернопільська	2000	-	-
Харківська	-	-	-
Херсонська	-	-	-
Хмельницька	-	-	-
Черкаська	250	-	-
Чернівецька	300	93	245,6
Чернігівська	984	634	984
Разом	780000	15030	289400

Джерело: складено за даними [3]

Обсяг фінансування програми в 2020 р. в цілому по Україні становив 780 млн. грн., в тому числі 18 млн. грн. у Львівській, 4 млн. грн. у Житомирській, 3 млн. грн. у Рівненській, по 2 млн. грн. у Полтавській та Тернопільській областях. На жаль, в одинадцяти областях кошти на здешевлення «теплих» кредитів в 2020 р. не заплановані. Станом на 25 листопада 2020 р. загальна сума компенсацій за «теплі» кредити становила 289,4 млн. грн., або 37,1% від запланованих коштів. Отримали компенсацію 15030 позичальників, в тому числі 7695 осіб з Рівненської, 2748 осіб з Полтавської, 2219 осіб з Львівської областей.

Вважаємо, що причинами, що перешкоджають реалізації програми здешевлення «теплих» кредитів, є низька фінансова спроможність фізичних осіб та окремих громад, слабка інституціональна довіра в суспільстві (в цьому випадку довіра населення до дій відповідних інституціональних структур – Фонду енергоефективності, відповідних банків тощо), а також недостатнє розповсюдження необхідної інформації. Тобто, мова йде про відсутність необхідного соціального капіталу громад.

Для пошуку шляхів подолання проблем, пов'язаних з формуванням соціального капіталу громад, необхідно звернутися до теоретичних основ цього явища, визначити сутність понять «територіальна громада» і «соціальний капітал». На основі опрацювання наукових джерел було визначено авторське бачення поняття «територіальна громада» – це «...складна ієрархічна соціально-політико-економічна система, яку слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних, взаємодіючих рис спільноти, яка об'єднана за територіальною ознакою, та є частиною соціуму, первинним суб'єктом місцевого самоврядування, а також носієм спільних економічних інтересів» [4, с. 117]. Завдяки зв'язкам та

відносинам, які виникають між окремими індивідами в територіальній громаді внаслідок наявності спільних інтересів, формується соціальний капітал – сукупність здатних приносити дохід зв'язків та соціально-економічних відносин, які виникають у певній соціальній мережі на основі існуючих норм та довіри [5, с. 67].

Вагомою характеристикою соціального капіталу громади є соціальні мережі, які створюються в двох розрізах: на рівні взаємодії членів спільноти територіальної громади, а також самої громади з іншими інститутами (іншими громадами, фондами, банками тощо). Відповідно формуються міжособистісна та інституціональна види довіри – найбільш змістовної ознаки соціального капіталу громади. При цьому способи організації та ведення будь-якої справи за допомогою системи зв'язків, дій та відносин – це сутність поняття «норми», яке також притаманне соціальному капіталу громади [5, с. 68]. Вважаємо, що у вирішенні проблем енергоефективності особливого значення набувають такі норми, як доцільність, усвідомлений вибір управлінських рішень та інноваційність.

Вважаємо, що завдяки формуванню та ефективному використанню соціального капіталу громад можливо прискорення поширення необхідної інформації щодо переваг «зеленої економіки», просування «зелених» ініціатив та проектів, обміну практичним досвідом вирішення проблем енергоефективності, поводження з відходами, залучення інвестицій для реалізації проектів «зеленої економіки». В свою чергу, «зелене» зростання буде сприяти росту довіри всередині спільноти територіальної громади, тим самим слугувати формуванню її соціального капіталу.

Список використаних джерел:

1. About green economy // UN environment programme : website. URL: <https://www.unep.org/explore-topics/green-economy/about-green-economy> (дата звернення: 25.11.2020).
2. Цілі Сталого розвитку: Україна : національна доповідь 2017 року. URL: http://un.org.ua/images/SDGs_NationalReportWeb_1.pdf (дата звернення: 25.11.2020).
3. Інтерактивна карта регіональних/міських програм відшкодування частини відсотків/суми за кредитами для населення та ОСББ (ЖБК) на утеплення // Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України : веб-сайт. URL: <https://sae.gov.ua/uk/programs/map> (дата звернення: 25.11.2020)
4. Грицаєнко М.І. Місце соціального капіталу в формуванні та об'єднанні територіальних громад. *Бізнес Інформ*. 2017. № 8. С. 116–123.
5. Грицаєнко М.І. Соціальний капітал територіальних громад та їх об'єднань. *Modern Economics*. 2017. № 4. С. 63–74.

Наукове видання

**ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА
ТА НИЗЬКОВУГЛЕЦЕВИЙ РОЗВИТОК:
МІЖНАРОДНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ
ВИМІР**

МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

4 грудня 2020 року

Підписано до друку 28.12.2020 р. Формат 60x90/16.
Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. ар. 7,67.
Наклад 100 прим. Замовлення № 1220-346.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
03150, м. Київ, вул. Велика Васильківська, 74, оф. 7
Телефони: +38 (048) 709 38 69,
+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 6424 від 04.10.2018 р.